

Lucie Andrášková: Hodnotové orientace podnikatelů ve výchově dětí ve srovnání se zaměstnanci

Bakalářská práce, FHS UK, 2013

(posudek oponenta)

Lucie Andrášková si vybrala ke zpracování bakalářské práce poměrně obtížné téma. Spojuje v sobě na jedné straně poznávání podob hodnotových orientací u různých profesních vrstev (navíc značně hybridních) s poznáváním postupů předávání hodnot (i tady jde o vysoce difrencované procesy), s postupy dopadů přijatých (naučených) hodnotových orientací na profesní zaměření, navíc v rámci tak složitých a v mnoha směrech nejasných pojmů, jakými jsou hodnotové orientace ve vztahu k postojům, k osobnostním rysům, vlastnostem, atd. K tomu přistupuje mnohazměrnost a disciplinární a kulturně-historická podmíněnost pojetí podnikatele.

A to vše ještě s cílem promítnout je do práce s daty z velkého empirického sociologického šetření.

Teoretická část práce odráží tuto složitost především v tom, že nechává některé souvislosti a témata nedořečená. (Například vztah „vlastností“ a „hodnotových orientací“, vztahy postojů a hodnot, vztahy k preferencím, skladbu osobnosti prostřednictvím přijatých hodnot, atd.

Nakonec u podnikatele autorka preferuje formálně-právní vymezení, které nemusí často s představou o profesi, působení a pozici podnikatele nijak souviset.)

Autorka ale zvolila pozoruhodné propojení teoretických východisek a empirického zkoumání. To, co obvykle v bakalářských pracích chybí zvládnutím prostřednictvím využití existující škály indikací ze zpracovávaného empirického výzkumu jako výkladu teoretických východisek, s citací pramenů k vybraným hypotézám tak, že to vyvolává dojem, že to k těmto východiskům pro empirickou analýzu v celé teoretické práci mířilo. Jde o řešení elegantní, využitelné, avšak zjednodušující. Především v tom, že teoretická a pojmová nedořešení se promítla do operacionalizace. Projevilo se to zvláště v přístupu k datům. Cezura mezi formálním pojetím podnikatele a podobou jeho vymezení v profesních kategoriích ve výzkumu EVS 2008 vedla k pochybnostem o tom, zda skutečně autorka porovnávala dvě homogenní skupiny – tedy na jedné straně podnikatele, na druhé straně zaměstnance. Problém není ani tak v jejím výběru, ale v samotné kategorizaci profesí uvnitř výzkumu EVS.

Mimochodem také proto, že tímto způsobem vznikly skupiny respondentů, které jsou velmi

malé a srovnání mezi nimi (i prostřednictvím ANOVY) může být právě velikostí („malostí“) souborů ovlivněno. Co s tím? Napadá mě např. zúžit rozsah hypotéz (na ty, které např. ve výzkumu Friče a kol. vyšly jako relevantní u „ekonomických elit“) a zkusit je testovat i na výzkumu EVS 2001. Rozsah práce by nebyl o mnoho větší, validita asi vyšší.

Ale pozor! Tyto námitky jsou možné proto, že práce se pokusila věcně o řadu odpovědí.

Práce samozřejmě nabízí řadu otázek.

Autorka konstatuje na str. 16, že se v ČR „z podnikatele průkopníka stal podnikatel podvodník“. Uvádí některé důvody. Jaké jsou ty hlavní? Které ještě přicházejí v úvahu? Tato otázka je v přímém spojení s tématem práce: jsou-li podnikatelé podvodníci, proč by měli preferovat zrovna testované hodnotové orientace?

Další otázka se týká výzkumu EVS: co je na něm, podle mínění autorky špatně?

V práci je řada nepřesností, překlepů a také, bohužel, řada gramatických chyb. Zvláště pvedená je z tohoto hlediska str. 14, kde jsou hned dvě hrubé chyby. Nepřesnosti někdy vedou ke kouzlu nechtěného. To když se z „energického“ podnikatele stane „energetický“ (str. 12), apod. Občas jsou nedostatky v citacích. (Např. je citován Benáček, 2006, v textu, v literatuře jsme ho nenašel.)

Ale v tomto směru práce nepřekračuje „obvyklou“ úroveň.

Práce je pozoruhodná mj. i tím, že se nepotvrdila ani jedna z jedenácti hypotéz. To samo o sobě mohlo autorku varovat, že je možná potřeba zvolit nějaký další doplňující pohled.

Interpretace pomocí Švarc systému je možná, ale výzkumy samy o sobě k ní nezakládají argumentaci. Spíše bych se přikláněl k metodickým problémům jako podstatným vlivům na to, že se hypotézy nepotvrdily.

Nicméně: práci doporučuji k obhajobě. Je zajímavá, složitá téma autorka zkusila vyřešit chytrým překlenutím. Navrhuji ji ohodnoti jako velmi dobrou.

Libor Prudký,

FHS, květen 2013